

24 ik szám. Junius 11. 1868.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:

SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:

EMICH GUSZTÁV.A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petisor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
 M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

Mai számunkhoz egy fél ív melléklet van csatolva.

TARTALOM.

Cikkek: Mednyánszky Sándor honvédezedes. — „Marjótka.“ Költemény. *Frém Józseftől.* — „Pesti életképek.“ — „Bártfa város régiégei.“ *Miskovszky Viktor-tól.* (Folytatás.) — „Bem tábornok végnapja.“ — „A pézsmahód.“ — „A borostyánkő történetéhez.“ *W.-tól.* — „Egy hét története.“ *Vadnai Károly-tól.* — „Vegey közlemények.“ —

„Szerkesztői üzenetek.“ — „A „Hovédalbum“ előfizetőinek névsora.“ — „Ujdonságok.“

Képek: Mednyánszky Sándor alezredes. — A bártfai templom könyvtár-szekerénye. (*Mykovszky V. rajza.*) — Egy 15-dik századbeli vasgyertyatartó a bártfai templomban. (*Mykovszky V. rajza.*) — A cipészinas. — Pesti tejes aszszony. (*Jankó János rajza.*) — A pézsmahód.

Szerkesztői üzenetek.

— *Pesten:* Br. A-nak. Oka, mert a sorrend szerint még nem jöhetett.

— *Kolossdrtől:* P. D-nak. Köszönet a jóra való küldeményekért, melyek nem sokáig fognak késmi. Azt a régít mindig közérdekűbbek halaszttják el.

— *Loosera:* S-nak. Lapjainkban közzététele félreértésre szolgáltatathatna okot, s tán kenyéririgységre magyarázhatná. Ezért magán levélben egyenesen az illetőhöz küldtük a felszólalást.

A „HONVÉD-ALBUM“ előfizetőinek névsora.

(*XIV. Közlöny.*) Mezőssy-Stépan Apollónia S. A. Ujhely 8 ft; községi könyvtár H. K. Sz. Imrén 2 ft 50; Fejér János honv. ezredes Zsálay 4 ft; Stammer János Szegvár 2 ft 50; Hacskó János — 2 ft 50; Kamocsay László — 2 ft 50; Vidovich Antal — 2 ft 50; Varga József Derekyház 2 ft 50; Wimmer Károly Mendezent 2 ft 50; Fanyar Lajos Szegvár 2 ft 50; Erdély László gyűjtő — 2 ft 50; Moór Ignác Királyherceg 4 ft; Rohács János Harkás 5 ft; Marcibányi Antal Pest 8 ft; Madocsányi Pál Pest 5 ft; Fancsali József Adalf. Proszek 5 ft; Banregarh Lajos Polonka 2 ft 50; Greiner Hugó N. Böce 2 ft 50; Kabina János V. Réth 2 ft 50; Manka Károly Vereskő 2 ft 50; Hankó János — 2 ft 50; Wessely Rezső gyűjtő — 2 ft 50; Wittich József M. Vásárhely 5 ft; Károly Gyula Kolozsvár 2 ft 50; Szabó Károlyné — 4 ft; Keresztas Kálmán — 4 ft; Stein János — 4 ft; Hausz Pálné M. Ludas 2 ft 50; Novák Edéné — 2 ft 50; Németh Antal Eszterháza 8 ft; Nalaczy László Gizella Bolyán 8 ft; Ribiczey Béla Gákova 2 ft 50; Kaszinó Kalocsa 8 ft; Spolarcsik Antal — 4 ft; Torda Pál Tata 4 ft; Szgyártó Dániel Losonc 4 ft; Korompay Alajos — 4 ft; Kiszely

Iiona és Erzs. M. Csáth 4 ft; Czapka Antal — 2 ft; Orosz Mihály — 4 ft; Kéler István — 4 ft; Smolka Gusztáv Vác 4 ft; Málhaly Agoston — 4 ft; Roth József — 4 ft; Rosenbach Lőrinc Al-Csúth 4 ft; Korchmáros Menyhért — 4 ft; Fridely János M. Kövesd 4 ft; Szűke Vince A. Dabas 4 ft; Szunyoghy Olga — 4 ft; Mckay Imre Inoka 4 ft; Ragályi Lajos M. Csáth 4 ft. (*Folytatjuk.*)

A szabadságharc emléke első pénzalapjára külön adakoztak:

(*X. Közlöny.*) Mezőssy-Stépan Apollónia S. A. Ujhelyen 2 ft; Marcibányi Antal Pest 2 ft; Ihász Márton Pest 2 ft; Nalaczi Adam Bolyán 2 ft; Nalaczi Adámné 2 ft; Kaszner Lajos Szklabonya 65 kr; összesen 9 ft 65 kr; Ehhez adva az utolsó közleményt 238 ft 50 kr, s 2 ezüst tallérral, a főösszeg tesz = 248 ft 15 kr és 2 ezüst tallért.

Ujdonságok.

— (Lapunk előfizetési fölhívását) testvér-lapunkéval a „Heti Postával“ együtt, mai számunkhoz mellékeljük, kérvén t. olvasóinkat, mint régi hiveinket, hogy előfizetéseiket megújítani s egyszersmind a két lapot körükben terjeszteni sziveskedjenek. Egyszersmind kérjük az előfizetések mielőbb beküldését, mert a félév első napjaiban minden lap részéről egyszerre érkezvén ezer meg ezer előfizetőlevél, a kiadóhivatal nagy személyzete dacára mégis lehetlen, hogy így némi késedelem ne történjék a lap első számainak szétküldésében, minthogy azon ezer meg ezer előfizető neve s pénze ellenőrzés miatt előbb könyvekbe vezetendő, a nyomda számára újra leirandó s mindegyik részére a cimszalag kinyomandó — vagy míg ez megtörténhetik — irnokok által másolandó le.

— A „Hazánk s a Külföld“ mult száma borítékának első és második oldala egymással föl van cserélve, mely hiba a miatt történhetett, hogy a pünkösti ünnepek miatt összetorlódván a munka, a lap éljén nyomtatott, miért az olvasóktól szives elnézést kér
Emich Gusztáv nyomdájá.

* (A királyi udvar) Kedden hagyta el Budát. Királyné 6 felsége is elutazott.

* (Legújabb hír szerint), gr. Andrassy Gyula nem teszi le a honvédelmi miniszterség tárcáját. E szerint az a hír sem lehet igaz, mit régebben pengettek, hogy külön honvédelmi miniszter nevezetik ki. A „Debatte“ még azt is megoáfolja, mint ha a fölállítandó honvédség fővezére Vetter tábornok lenne.

* (A magyar írók segélygyűlete) alapítói közé léptek közelebb: Hanvay Antonia 200 fttal; Jakabfy Agnes 200 forinttal. Junius elejéig a következő adományok folytak be: Fáy Gusztávné 27 ft 87 kr; Jókai Mór 5 ft. A „Pesti Napló“ perselyében összegyűlt 4 ft 57 kr; a „Századunk“ perselyében 2 ft 72 kr.

Negyedik évi folyam.

24 szám.

Június 11-én. 1868.

Mednyánszky Sándor honvédezeres.

Minden honfinak, legyen bár gazda vagy zselér, ki van mérve a sorstól a közélet mezején a felszántandó barázda, s ha mindenki oly híven felszántja részét, mint e rövid vázlat tárgya, akkor nehezen marad hazánkban egyetlen-egy, mely meg ne teremje hasznos gyümölcsét.

Mednyánszky Sándor született Egerben, 1816-ban. Atyja halála után jött a világra és így egyedül anyjának, ki tősgökeres magyar asszony volt, köszönheti azon hazafias nevelést, mely eleve felgyulasztá lelkében a honszeretet szent tüzét, s mely a későbbi eseményekben jellemét oly szilárd és független alakká edzette meg.

Miután Egerben és Budán bevégzte iskoláit, 1832-ben mint kadét lépett be a 34-dik gyalog seregre, melyben 1840-ig szolgált. Nem találván ott kívánt előmenetelt, b. Mednyánszky

Alajos, akkori m. k. kincstári elnök közbenjárása folytán, átlépett a kincstár szolgálatába, hol őt a 48-iki politikai mozgalom mint sopronmegyei karlóci harmincadost lelta.

Midőn 1848-ik november havában az országot minden oldalról komoly veszélytől fenyegetve látta, Mednyánszky is, mint sok más honfi hasonló helyzetben, félreterve békés foglalkozását és felajánlta szolgálatját a hazáért a megmentésére. Kazinczy őrnagy, ki akkor Győrben a második utász-zászlóaljat szervezte, Lázár Vilmos utász-százados (később ezredes és egyike az aradi vértanúknak) ajánlatára, kinevezteté őt

Mednyánszky Sándor alezredes.

hadnagynak és segédjének. — De ezen állást Mednyánszky csak kevés ideig tölthet be, mivel az események árja őt csakhamar más irányba sodorta magával. Még szeptember havában ugyanis előterjesztett volt a honvé-

delmi bizottmánynak egy tervet a népfelkelés szervezésére, mely kedvezőleg fogadtatott Pesten; később a veszély növekedésével meghagyatott Lukács Sándornak, Győr városa lelkes és ügyes kormánybiztosának, hatalmazná fel Mednyánszkyt terve kivételére Győr megyében, és bizná meg azon kívül egy portyázó csapat*) alakításával, mely a Duna jobb partján, főleg a Bakonyban, a Győr körül összegyűlt magyar hadsereg balszárnyán vala közreműködendő.

A portyázó csapat alapját 40 felszabadított rab képezé, kik azonban oly példásan viselték magukat, hogy a beléjük helyezett bizalomnak a legnehezebb körülmények között is becsülettel megfelelték.

A főserg visszavonulása a Tiszához, félbeszakítá Mednyánszkyt megkezdett működését a Duna jobb partján, és kényszeríté őt egy pár sikerült merész vállalat s a Bakonybéli történt csatározás után, elhagyni a Bakonyt és csapatjának megmaradt részét, többnyire volt győri rabokat, visszavezetni a Mátrába, mely tervet, dacára a kemény téli időnek és kétségbeesett helyzetének, három heti folytonos menet után, sikeresen végre is hajtott.

Mednyánszky váratlan megjelenése fegyveres csapatjával Egerben, 1849-iki február elején, annyira felvillanyozta ezen város hazafiás és harcias lakóit, hogy csakhamar 300 ember jelentkezett felvételre a csapatba.

A kiállott fáradság és szenvedés azonban annyira megrongálták Mednyánszky egészségét, hogy szükségesnek látta a csapat vezényletét Dobrufszky főhadnagyára bízni.

Fellábadván betegségéből, Tisza-Füredre sietett a magyar sereg után, mely a kápolnai csata következtében a Tisza mögött foglalt állást. Épen akkor vehé át Aulich tábornok a második hadtest vezényletét, ki Mednyánszkyt választá karszegédének. Ezen minőségben vett ő részt a bekövetkezett áprilisi és májusi fényes csatákban, melyek eredménye a haza felszabadítása lön.

A harc utolsó szakában a második hadtest, s így Mednyánszky is, Komáromban maradt. A 3-ik augusztusi dicső kitérés és győzelem után Klapka tábornok kiküldé Mednyánszkyt egy 3000-re menő danárral, melynek feladata lett egy számos sereg alakítása a Duna jobb partján és az ott található ellenséges erő megsemmisítése. — Noha működése mindössze is csak egy pár hétre ter-

jedt, azért mégis szerzett Mednyánszky több ezer ujoncot Veszpém-, Tolna- és Somogymegyékben, melyek között legkitünőbb volt Nemeyoi, somogyi kormánybiztos csapatja, mely jól fegyelmezve és főfegyverkezve volt, s vezére katonai képességére mutatott.

De a katasztrófa, melyet a nemzet határtalan áldozatkészsége elháríthatott volna, végre bekövetkezett egy ember makacs kénye és elcsüggedése miatt. Mig Komárom őrsége hősiessé szétzúzta az ellenség ostromló seregét és mindent előkészítte a betörsésre Ausztriába, addig ránk alkonyult a világsi gyásznap. Hat hétre a fegyverletétel után, midőn már nem létezett sem magyar kormány, sem magyar sereg, sem magyar vár, Komárom is engedett a végzetnek, és egyezkedésre lépett az akkori ostromló seregek parancsnokával, a véres emlékü Haynauval. Mednyánszky volt egyik tagja azon tisztii küldöttségnek, mely a várőrség által megválasztatott a feladás feltételei megkötésére. Ennek a harkályi pusztá volt színhelye, hol egy sátor alatt hosszú vita után megkötöttek a feltételek.

1849-ik október 2-dikán hagyta el Mednyánszky a várat s nem érezvén magát biztosnak a börtönné és vérpaddá átváltoztatott hazában, kibujdosott a külföldre, hogy ott új pályát nyisson, új jövőt teremtsen magának.

Nehéz volt az új élet csatája, melyet Mednyánszkyknak, valamint bujdosó társainak kelle küzdeni idegen földön, idegen viszonyokkal. De végre győzött a türelem, az akarat és főleg az odasimulás a szokatlan helyzethez.

Mednyánszky Londont választá tartózkodása helyéül, hol kevés félbeszakítással tölté el száműzetésének 19 évét.

Kenyereát elejénte az irodalom terén kereste, megismertetni igyekezvén hazánk történetét a résztvevő angol néppel. Később a Cityben, az üzletvilág e nagy központjában, lett foglalkozást. Tíz tevékeny évet töltött e pályán, mely idő alatt alapos ismeretet szerzett magának a pénz és kereskedelem viszonyairól.

Száműzött életének fénypontját képezi egy kedves angol hölgy szeretete, kit csak hét évi regegyes küzdelem után vehetett el nőül, s kit, mint e küzdelem áldozatát, a sors nemsokára elragadá tőle. Többen vannak honfitársaink között, kik oly szerencsések voltak azon művelt, szép, kellemteljes hölgy társaságát élvezni, midőn Londonban fölkeresték vendégszerető házáat. Ő volt férje védangyala az elhagyottság óráiban; ő enyhíté a

*) Ezen csapat érdekes története meg fog jelenni a „Honvéd-album“-ban.

hontakanság fájdalma s ő varázslá át az idegen földet a bujdosó második hazájává.

Mednyánszky mindig kitünő részt vett azon kísérletekben, melyek időről-időre tétettek külföldön a haza felszabadítására. 1866-ban Klapkának tábornoki főnöke volt, s júliusban ezredesnek neveztetett ki a porosz hadügyér által.

Vége ütött a szabad visszatérhetés órája és Mednyánszky megjelent közöttünk, gazdagon sok-

oldalú tapasztalatokban, melyeket a nagy világalagi érintkezésben szerzett.

Ha változott is külsőleg, mint mindnyájan változtunk, de meggyőződését érintetlen hagyta az idő. Hiv maradt ő azon honfiai olvekhez, melyeket anyja tejével magába szívott, s melyeken, jelleméből folyólag, semmi körülmény soha sem fog változtatni.

Marjétká.

— Krajnai néprománec. —

Egy szürke vár áll magasán,
Ifju ura fent nyugtalan;
Végig fut a szép termeken
S szolgáját hívja sebtiben.
„Jer, jer szolgám és hallga csak,
Elmondom éji álmomat:
Láttam kicsiny szép gerlepárt,
Enyém volt, — ah! de tova szállt.
Hegy templomába szálla egy, —
Ottan maradt, nem tére meg;
Falu völgyébe szállt a más,
Hol kedves Marjétkám tanyáz; —
De megfogjuk, föl rajta hát!
Nyergelj föl két jó paripát!”

Lovára pattan, mint madár,
Mely villámgyorsan légbe száll,
S tovább tör, száguld sebesen
A völgybe, hol a kedvese.
A zsupánné a ház előtt
Áll szomorún, bú lepte őt.
„Zsupánné — szólt az ifju úr —
Mi lelte? szóljon, mért busúl?
Itthon van jó Marjétkám?
Elfogta szép kis tubikám?”
„Tubit többé az már nem üz,
Ágyában haldokolva küzd!”

Gyorsan a kis kamrába lép,
— Ágyában a leány epedt. —
Selyem zacskóbul gyógyfüvet
A bús ifjú most kiveszen:

„Im, szép Marjétká, kedvesen,
Vedd e füvet, használd, nemes, —
És vagy mindjárt — jobban leszsz,
Vagy — a mitől ég óvna bár!
Gyorsabban eljő a halál.”

Lovára pattan, mint madár,
Mely villámgyorsan légbe száll,
S tovább — tovább száguld lován,
Várába nyargal szaporán,
Nines éhe, szomja, nyugta sem,
S ismét megy vissza sebesen.
A zsupánné a ház előtt,
És könyek lepték el szemét.
„Zsupánné, — szólt, — mért könyezik?
Mért törli szeme könyeit?”
„Oh, hogy ne lepné köny szemem,
Meghalt Marjétká, gyermekem!”

Gyorsan a kis kamrába lép.
A koporsóban fekiüvök
Marjétká! szép rózsák ülén,
Aranyos koszorú fején.
A szép rózsákat elszedi,
A szép koszorút elveszi:
„Ez nem ilik rád kedvesem,
Hisz két fiat szültél nekem!
Papnak adom az egyiket,
Anyját pokolbul váltsa meg.”

Prém József.

Pesti életképek.

V. A tejárusnők.

Pestnek az ébredés idejében — a kora reggeli órákban — egészen más képe van, mint később, az élénkség idejében; egészen más képe, mint vidéki városainknak szintén az ébredés idejében. Az utcák még esőndesek, a viradat lassankint hozza meg az életet, s kik az élet zaját hozzák, egészen más képet nyújtanak, egészen más alakok, mint a nappal képe és sürgő-forgó népe.

Senkit sem lehet látni üres kézzel, mindenki hoz valamit, mert a nappali életnek táplálékra van szüksége. Az élet a külvárosok felől élénkül, honnan terhelt kosarakat cipelők, talicskákat tolok oszlanak szét a főváros központjai felé. A reggeli álmot alvókat erős szokérezőrej veri föl, mely élesebb, mint a bérkocsik s fogatok zaja. Nagy részben egy fogatu szekerek okozzák, megrakva minden-

nel, mit csak a piacra lehet szállítani. A városon kívül fekvő majorok termékeit hozzák s a legtöbbször kocsisülésén leány vagy asszony ül, ki teljes biztonsággal hajtja a lovat. Rendesen igen tisztán vannak öltözködve és szoknyáik kikeményítve. Láthatunk elég számárfogatot is, s koci nélkül, puttonyokkal megterhelt szamarakat, e türelmes, jámbor állatokat, melyek mindenütt jogot kaptak a teherhordozásra.

A főváros reggeli képéből a legkiválóbb alakok a *tejes leányok*, kik a fővárosiak legelső napi szükségéről, a reggelizésről gondoskodnak, s ha lelkiismeretességüket mintaképpül éppen nem is lehet fölállítani, annyi bizonyos, hogy arról lelkiismeret-

simára kefelve. A szekéren hófehér, magas, s fent szűkebb alakú faedények vannak, ragyogó sárga-réz abrónsokkal és fa-fedőkkel leszorítva. A fővárosban mindenki tudja, hogy ebben az edényekben hozzák a tejet, melynek sokszor fele sem tej, hanem sok mindenféle. A tejes edények mellé egy-két kosárkát is odaszorítanak, melyben — mel-
lék árucikk gyanánt — zöldség vagy gyümölcs van. A szekér egyetlen ülésén ül a tejáros leány, (sokszor bizon asszony is), erősen fogja a gyeplőt s hátra-hátra tekint a szekér tartalmára. Ez okvetlen előkelő tejáros, kinek megvannak saját házai, hova sietve elhordja a szükséges tejmennyiséget, s a hónap elején nagy putzosan beállit a

A bártfai templom könyvtár-szekrénye. (Myskovszky V. rajza. Szövege a 374. oldalon.)

tesen gondoskodnak, mikép az ébredők minél korábban reggelizhessenek. A nappal együtt jönnek, s a nap még a kémények hegyére sem ért, midőn már a tejáros leányok megjelennek. Mindnyájan a városon kívül, a majorokban laka-
nak, s talán nem is látják máskor Budapestet, csak reggel és vasárnap délután.

A tejárosnők közt éppen oly fokozat van, mint a kereskedők közt, s azonnal meglehet őket ismerni, ha tekintélyes tejárosok-e, vagy nem, éppen mint a kereskedőket.

Amott egy hosszú, löcsös szekér zörög végig a kövezeten; a szekérbe ugyan a lovaskatonától kimustrált ló van fogva, de látszik rajta, hogy gondját viselik; jó gömbölyded háta van, szőre

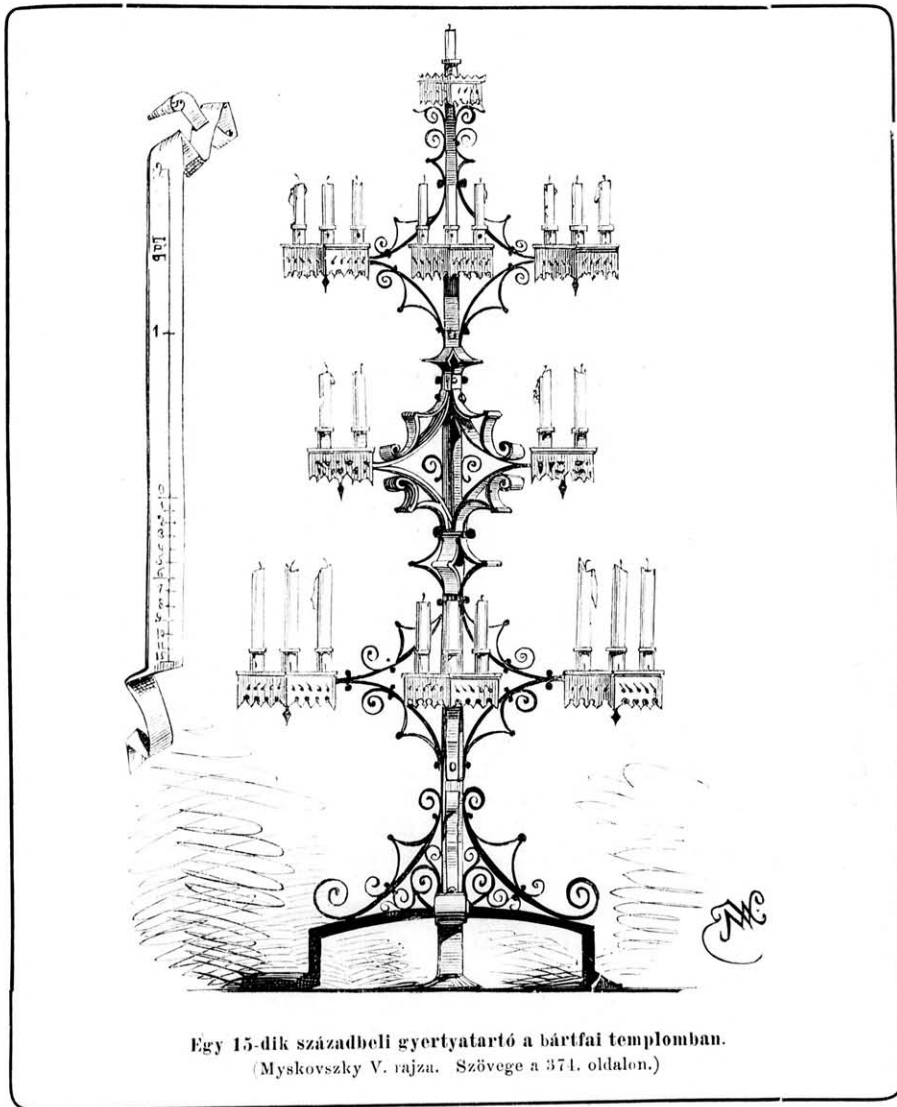
kontóval, szép összegeket szed föl, s bár minden nap maga hajtja lovat, ugyancsak megválogatná, hogy kivel cseréljen.

Az a lányka, ki szapora léptekkel jó számára mellett, a fa-kannákkal és gyümölcsös kosarakkal megterhelt állatot folyton sietésre nógatva, már nem ily előkelő tejáros osztályból való, de még azért mindig elég jómódu, s nem ő maga cipeli a tejes kannákat. A szamar hátára olyan forma nyereg van téve, mely nagyon hasonlít a ház fedeléhez, s horgaiba mindent oda lehet akasztani. A jámbor állat megszokja kötelességét, vezetni sem kell, oly biztosan megy, s minden figyelmeztetés nélkül megáll a kundshaftos házak előtt. A tejáros leány leemel egy kannát, veszi

itecjét, bemegy a házba, kiméri a szükséges tejet, s mire vissza jő, hű szamarát ismét azon a helyen találja, hol előbb hagyta. Ott maradna órák hosszúig is s nemcsak gazdasszonyát várja, hanem felügyel a hátán levő terhekre is.

Az utcai kereskedésnek, mely árut — a közszemle végett — el nem takarhatja, van egy el-

hogy az „uraságokat“ még otthon találhassák. E pajkos, szurtos had eleven, mint a csik, mindenütt ott van, aztán egy perc alatt már a harmadik utcában fityöl, szalad, dobja papucsát, dalol, veszekedik, s a járó-kelőktől fölkapott szavakra teljes torokkal csúfolódik. Egy nyitott kosár, egy almarakás, vagy más ilyesmi, ha utjába akad,

Egy 15-dik századbeli gyertyatartó a bártfai templomban.

(Myskovszky V. rajza. Szövege a 371. oldalon.)

lensége, melynek megfékezésére a törvénynek sincs ereje. A dunapart kofái épen úgy, mint a gesztenyeárusok stb. mind ki vannak téve annak, hogy a cipész-inasok megvámolják. A tejárusok sem kerülhetik ki, ha vaját, s gyümölcsöt is hoznak magukkal és ugyancsak nem szemesek. A cipész-inasok szintén korán elkezdik utcai hadjáratukat,

ritkán menekszik meg ujjaitól. Nem lesi az alkalmat, hogy például az almás kofa félre nézzon. Oda ugrik, fölkap valamit s azzal tovább fut, oly gyorsan, hogy ember legyen, a³ ki elesipi. Ha elesipik, megütlelik, hanem azért marad továbbra is az, a mi volt.

Ilyen megrohanásnak van kitéve a felügyelet

nélkül várakozó számár is. De az állatok nagy része nem igen tűr közelében idegent, s a kalózkodó gyerkőc gyakran megadja árát szándékának.

Az otromba, de hü állat mindjárt fülét hegyezi, ha valaki közelit, és csatakészen áll.

A tejárus leányok harmadik osztályát azok képezik, kik kannával egyik, s itcével másik kezükben, házról házra járnak, s éles hangon minden udvarban elkiáltják: „friss tejsűrüt vegyenek.” Így árulja el a tejárus leány a kundschafatok kielégítése után megmaradt tejet is, házról házra járva és kiabálva.

Ezenkívül minden utcában letelepszik egy-egy tejárus. Bizonyos kapu alatt helyet foglal, s tejhabot verve várja a vevőket. Minden utcabeliek tudják, melyik kapu alatt van a tejes-tanya, s a kinek kell, biztosan talál tejet.

Minden rendes családnak állandó tejárus asszonya van, a ki már tudja, mennyi tej szükséges naponkint, s pontosan elhozza.

A tejárus leányokat a fiatal emberek mindig örömet látják, s ők fogyasztják el bizonyára a legtöbb rossz tejet, de ki ne bocsátaná meg a tej rosszágát, ha csinos leány hozza. Pedig van közöttük sok csinos és valamennyi tisztán öltözködve jár.

Hogy oly nagy városban, mint Pest, a tejárulás nem rossz üzlet, azt nem egy példa bizonyítja. Vannak igen jómódu tejárusok s valamennyi meg tud élni keresete után. Hogy aztán mint lehet egyetlen tehén után 10—12 itce tejet is eladni, az a tejkereskedésnek olyan titka Pesten, mit minden nagyobb városban fürkészni szokott a rendőrség, csak nálunk nem fürkészi elég buzgósággal.

Bártfa város régiségei.

(Vége.)

Az egyházi könyvtár helyisége a sokrestye feletti kápolnából vétetett, és egy fal által választott el, ezen olvásztás még régi időkben történhetett, miután a válaszfal ajtócskájának faragott kövekkel mesterileg készült párkányzata, valamint az ajtónyílást fedő vasajtó díszitményei a XV-dik századu időkre utalnak.

A könyvtári helyiség legnagyobb részét hosszában a könyvszekrény foglalja el, mely három fősztályzatból áll. Minden ily rész fent és lent kétfelé nyíló ajtócskákkal van ellátva, melyeket remek művi vaspántok, záruk és vasgyűrűk díszítenek. A szekrény felső részén rovátkos koronázó párkányzat fut végig, az alatt egy deszkán felette szépen faragott és befestett rózsákat és három levelű lóherét utanzó ornamentális díszitmény létezik, mely dacára kirívó színeinek, ügyes színösszeállítás, által kedvezően hat a nézőre.

A függőleges oldalléceken szintén határozott alakú, bevésott és befestett hullámvonalat képező gót levéldíszitmény húzódik végig, zöld alapon.

Egykor, kivált a reformáció idejében, e könyvtár számos eredeti és jeles művel bírt, mert hiszen hazánkban Bártfa volt az első város, hol Stöckel Lénárd, Lutter személyes barátja, a XVI-dik század elején a reformáció tanait először hirdeté, s ez időben az egész város lakossága, a tanácsesal együtt, az evangélikus hitre tért át.

Ezen időben elérte a város — Németország művelt városainak kereskedelmi összeköttetése által — fénykorának tetőpontját, midőn nemesak ha-

zánk északi kereskedésének, de a művészetek és tudományok központjává vált. Ezen kort szépen jellemzik azon versek, melyek e könyvtár minden kötetén, városi címerrel együtt, fel vannak ragasztva.

Sajnos, hogy ezen értékes könyvgyűjtemény egy része az 1749. évben a városi tanács és Szójkovits János akkori plebános által az egri káptalannak 100 magyar forintért adatott el; mindamellett azonban jelenleg még mintegy 75—80 mű létezik, melyek legtöbbször nagy folió alakban, remek készítésű csattokkal és sarkdíszitményekkel vannak ellátva. Több könyv azon időből való, mikor még a szöveg kezdőbetűi, veres vagy kék színekkel és arany díszitményekkel szabad kézzel festettek, mely initialék színe oly élénk, mintha csak tegnap kerültek volna ki az író kezei alól. A papiros anyaga is igen jó, vastag és kemény, mint a bőr, különösen nevezetes e tekintetben az 1479-dik évből való Psalterium, vagyis Missale antiquum, gyönyörűen festett és aranyozott kezdőbetűivel s alapjaival. Ezen művek legtöbbször vallásos értekezleteket és elmélkedéseket tartalmaznak, de vannak tudományos művek is; ezek közt csak e következőket említem meg, és pedig: Erasmii Oswaldi Astrologia, Physica Aristotelis, Explanatio Martini Lutheri in Genesim, továbbá Solida Refutatio compilationis Zwinglianae et Calviniano, végre ily című (aligha nem unicum:) *Der erste theil der christlichen orthodoxischen Bücher und schriften des Edlen, theuern, von Gott*

hoch begradeten und gottseligen Hans Caspar Schwenckfeldts. 1563-dik évről.

Ezen ritka régi könyvgyűjtemény példányai a könyvszekrényben jó rendben tartatnak, s számokkal vannak ellátva, úgy hogy a falon függő könyvjegyzék szerint könnyen megtalálhatók.

A templom egyéb nevezetes műrégiségein, mint ritka szépségű kelyhek, arannyal gazdagon átszótt selyem misemondó ruhákon kívül, (mely műtárgyak részletes ösmertetését helyszüke miatt kénytelen vagyok mellőzni,) ezen alkalommal a templomban lévő régi vaseszállásokat és gyertyatartókat említem meg.

A mellékelt képen látható egy vasból készült, mintegy 3 $\frac{1}{2}$ lábnyi magas álló-gyertyatartó, melynek egyszerű vasanyaga a gót izlésnek megfelelőleg szépen használtatott fel. Három részén gyertya-tányérakkal (lichtteller) ellátott karok nyúlnak ki, hol az égő gyertyákat nem mint a régi gyertyatartókon egy vas tövisre (kerzenstachel,) hanem tornyoska alakú csövekbe illeszték. Ezen különös idomú, jelenleg használat nélküli gyertyatartó 40 gyertyára van készítve, melyek bizonyos egyházi ünnepélyek alkalmával meggyújtattak.

Átalában a gót vas architektura a XV. s XVI-dik században igen ki volt fejlődve, miután legkisebb és legigénytelenebb tárgyakon is, mint ajtópántok, zárok, ajtógyűrűk, gyertyatartók, vasrácsok részletein, határozott műizlés iránya vehető ki.

Az itt felhalmozott nagy számú és régi műtárgyknál fogva, a templom belseje felelte érdekes és megható képet nyújt a szemlélőnek; s e tekin-

tetben a bártfai templom hazánk nevezetesebb egyházai közé számítandó. E műtárgyak azonban régiségüknek fogva legtöbbnyire már hiányos állapotban vannak, nemkülönben maga a templom és annak gót boltozata is, sőt némely helyen, mint például a szentélynél, a falak tetemes repedéseket mutatnak, mely hiányok honunk e monumentalis templomának mielelbbi célszerű és stíl szerinti kijavítását felette szükségessé teszik.

Bártfa városnak nincsen módjában a templom kijavítását keresztül vinni, s csak a műemlékeink iránti közérzület és országos segély tevére lehetővé a templom célszerű és megfelelő kijavítását.

Más országokban, nevezetesen Angol-, Francia- és Németországban, ily monumentális és országos érdekű műemlékek fentartása országos pénzalapból fedeztetik; ily hasznos és a nemzet műemlékeit fentartó intézmény nálunk még hiányzik, ha csak a jövőben kilátásba helyezett országos központi archaeologiai bizottmány, melynek felállításáról a tudományos akadémia egyik közgyűlésén javaslat is tétetett, ily országos érdekű műemlékeink kijavítását és fentartását nem eszközi.

E szerint Bártfa második műemlékének, t. i. a sz.-Egyedhez címzett templomnak és múkincseinek ösmertetését e lap tisztelt olvasóival közölve, figyelmeztetem az e vidékre jövőket, hogy ezen nevezetes, jelenleg a külföldön is érdekeltséget és figyelmet ébresztő műemlékünk régiségeit megtekinteni el ne mulasszák, mely alkalommal a cikkemben elősorolt műtárgyakat személyesen jobban megtekinthetik, és műbecsükről meggyőződhetnek.

Myskoczsky Viktor.

Bem tábornok végnapja.

— Egy szemtanú elbeszélése után. —

Midőn a magyar hadsereg a szerencsétlen kimeneteli temesvári csata után, Bem vezérlete alatt Rékasra vonult vissza, s a tábornok a hosszas lovaglásban kimerülve, egy utjában álló árkot akart keresztül ugratni, lova megbotlott, s Bem az árokba esett, s ennek következtében jobb lapockája kificamodott. Miután ismét fölhelyezék lovára, Rékasig folytatta a visszavonulást, hogy ott kipihenje a nap fáradozásait, s valami étket vegyen magához és kitört lapockáját helyre igazítsa. A tábornok kedvence törzsvosa *Schneider*, másutt lévően elfoglalva, dr. *Landshuth* törzsvost hívták hozzá. Bem azonban kinyilatkoztatá, hogy bevárja tulajdon orvosát, ki este 10 óra felé csakugyan meg is érkezett Rékasra, s Bemet rögtön

meglátogatván, eszközlésbe vette a szükséges be-
kötözéseket.

Bem másnap Lugasra ment, s ott összeszedvén hadseregét, a szükséges intézkedésekhez fogott, hogy erélyes ellenállást fejthessen ki szemben az ellenséggel; azonban a világosi fegyverletétel híre ide is eljűván, a sereg egy része elvált, hogy kövesse *Görgei* példáját.

A sereg maradványaival Bem Erdélybe ment, s midőn a főhadiszállásra, Déva elé megérkezék, nagy lelkesedéssel fogadák; ezután minden zászlóaljat külön felszólított, vajjon *Görgei* példáját akarják-e követni, vagy folytatni a küzdelmet az ő vezénylete alatt, mire a zászlóaljak kinyilatkoztatták, hogy *Bemmel* akarnak győzni, vagy hal-

ni. Ez ünnepélyes percben egy orosz őrnagy érkezett, mint parlamentair, ki a főhadiszállás'idoiglenes parancsnoka, *Stein* tábornokkal ohajtott beszélni; *Bem* bekötött szemekkel vitette maga elé, s megkérdezé, mit akar. A parlamentair azt hívé, hogy *Stein* tábornokkal van dolga, ki az

ván, hogy *Bem* tbk előtt áll, reszketni kezdett, és fogai vacogtak, mintha hideggléso lett volna. Miután *Bem* *Stein* tábornokkal és több törzstiszttel tanácskozott, 24 órai fegyverszünet iránt bocsátkozék tárgyalásba az orosz tábornokkal, melyet az el is fogadott.

A cipész inas. (Pesti életkép.)

erdélyi hadsereg átadása iránt már tárgyalásba bocsátkozott az orosz tábornokkal, kinyilatkoztatá, hogy *Stein* feleleteért jött. *Bem* erre azt válaszolá, hogy ő nem *Stein*, hanem *Bem* tábornok, s hogy ő az átadásról mitsem akar tudni, és a harcot folytatni szándékozik. A parlamentair hall-

Bem o 24 óra alatt intézkedéseket tön, mintha a harcot folytatni akarná, egy escadron lengyel dsidást, disz-századát, *Guyon* és *Stein* tbkokat és több törzstisztet magához vett, s azokkal egy közel fekvő faluba, *Lesnyikre* ment, *Déva* mellett; itt egész esőndben, s a legnagyobb titokban ter-

A tejes asszony. (Posti életkép Jankó Jánostól. Szövege a 37. oldalon.)

vezék az Oláhországba való menekvést, s azt azonnal eszközölték is; Bem kíséretét ez alkalommal a lengyel dsidások, a disz-század, Guyon, Stein, *Schneider* ezredes törzsorvos, *Zarzetzky* alezredes, *Iskender bey* (Illinszky gróf,) és még más tisztek képezék. Bem egy könnyű stíriai kocsin, kísérete pedig lovon ült; igen kevésse ismert hegyi úton haladtak előre, és nagy fáradsággal, Bemnek kocsiját is el kellett venni hagyni, este egy oláh faluba értek, hol éjen át megmaradván, az utat csak másnap folytatták, s harmadnap érkeztek Ruzskbergbe, hol Bem *Maderspach* urnál magát beszállásolván, itt reggeli 8 órától esti 7 óráig pihent, s ekkor szívélyes házi gazdájától egy kocsit kölcsönözve, folytattá az utat, végül Voiszlován át Merulba érkeztek, anélkül, hogy valahol háborgatva lettek volna menekvésükben; itt egy oláhnál az udvarban szállásolák be magukat. Miközben szalmát hintettek a földre, az éjjeli nyughelyeket előkészítendők, s az élelmi szereket kicsomagolák, érkezett a lengyel dsidások parancsnokának jelentése, kik előőrsi és őrzárati szolgáltra valának kiküldve, s kiket az oláhok császári dsidásoknak vélték; e jelentés szerint az oláhok Merulban több magyart elfogtak, kik élelmi szerekért jöttek a községbe. Bem azonnal parancsot adott a magyar foglyok elővezetésére: ezek valának *Kmetti* tbk és öt más tiszt, táborkarából. Az oláhok *Kmetti* és kíséretét akarák megégetni s úgy bántak velük, mint vadállatokkal; ebből szándékuk azonban Bem, vagy inkább a lengyel dsidások megjelenése által meghiusult s *Kmetti* mentve lön kíséretével. Másnap a falu bírása és egy más oláhnak kellett vezetőül szolgálni a hegyeken keresztül, azzal fenyegetvén, hogy ha nem a legjobb és legegyszerűs utra vezetik a menekvőket, agyonlövetnek, míg ellen esetben büntetlenül és megajándékozva, szabadon mehetnek haza. Bem, kocsiját még egyszer visszahagyván a hegyek közt, a hol lehetett, ökrös szekeret vevén igénybe, ekkép érkezett néhány napi utazás után Bojadi-Ramába az oláh területen.

Bem csupán magyar pénzzel rendelkezhetvén, az egész csapat utazási költségeit *Schneider Antal* ezredes törzsorvos fedezé. Bojadi-Ramából Bem törzskarával egy kis oláh postakocsin Turnu-Szeverinbe ment, — Guyon pedig *Kmetti*vel, a diszszázaddal és a lengyel dsidásokkal a Duna oláhországi partján, Kalafat felé.

Turu Szeverinbe érkezve Bem, a török parancsnok, *Ferik Halim* pasa (táborszernagy) előtt jelenté magát; ez szívélyesen megvendégelvén a

menekvőket, azt tanácsolá a tbknak, hogy ne menjen Calafat felé, hanem nagy ladikokon Vidin felé folytassa útját, mivel az oláh részen könnyen kellemetlenségeknek tenné ki magát. Bem elfogadá a pasa ajánlatát, s két nagy dereglyén fél század török katonaság kíséretében Viddinbe ment, hol kíséretével együtt a katonai laktanyába lön elszállásolva, s a zultán költségén élmezve. Miután Bem darab ideig az összes emigratioval Viddinben időzött, Konstantinápolyból egy császári biztos érkezett, ki is Bemnél bemutatván magát, tudtára adá a zultán megbízásából, hogy Ausztria és Oroszország a magyar menekültek kiadatását követelik és a török kormány, ha Francia és Angolország nem támogatniák, kénytelen lenne engedni Ausztria és Oroszország követelésének. A zultán 80,000 redifet hívott be, s ellenállásra készült, azonban hung törvényes alapja legyen ez ellenállásnak, a zultán azt tanácsolja Bem tbknak, vegye föl a török vallást, s akkor örömet megvéd minden magyar menekültet, mint törvényes alattvalóit, bármily eshetőségektől. Az alternatíva itt nem levén kétséges és Bem nagyon jól tudá, mi sors várja őt kiadatás esetén, *Schneider* törzsorvosával együtt nyilatkozatot írt alá, mely szerint az izlam vallásra áttérni hajlandóknak mondák magukat. E nyilatkozatot a császári biztos azonnal Konstantinápolyba vivén, a zultánnak előmutatá. Bem tbk példáját néhány nap múlva *Kmetti* és Stein tbkok, és mintegy 400 más tiszt és köztiszt is követték. Több havi itartózkodás után, mivel a magyar menekülteket a typhus megtizedelé, Bemet és a többi menekülteket 1849. évi október hó vége felé Sumlába szállíták, hol szintén a katonai laktanyában lettek elhelyezve, az élmezés helyett azonban pénzben kapák ki rendszerinti illetményüket. 1850. február havában Ausztria összeállítá a belebbezési lajstromot, s az izlamra áttérték közül Bem (Murad pasa), *Kmetti* tbk (Izmail pasa), *Stein* tbk (Ferhad pasa), *Zarzetzky* ezredes, *Schneider* Antal ezredes-törzsorvos, *Voronyetzký* hg alezredes; *Balogh*, *Hollán*, *Fiala*, *Albert*, *Orosdy*, *Scheidenberg*, *Baróthy*, *Nemeyei* őrnagyok, és *Thuold* százados 1850 febr. hó vége felé a „Tahri Bahri“ nevet viselő hadi gőzösön *Alexandriába* (Syria) és innen *Aleppoba* belebbeztettek. Bemet és kíséretét a laktanyába helyezék el, melynek egy részét némileg europaiasan rendezték be. Kezdetben a kormány csak a rangszerű illetéket fizette, néhány hó múlva azonban az egész fizetését engedélyezé. Bemnek szabad volt tetszése szerint kimenni és látogatásokat tenni, de valamint őt, úgy a többi menekültet is

mindig néhány török tiszt kíséré ily alkalommal.

Rövid ideig tartó belebevezése alatt Bem több javaslatot tett a török kormánynak, a hadsereg s különösen a tűzéréség szervezését illetőleg; megtakarított fizetéséből salétrom-gyárat is állított, de a megtakarított összeg nem fedezvén kiadásait, Bem pénzeket vett föl, melyeket később a török kormány fizetett vissza. Bem tanácsa és közbelépése folytán az aleppoi forradalom alkalmával sok emberélet meg lön kimélve, s a keresztének kirablása és legyilkoltatása is bizonyára meghiusult volna, ha a kormányzó, Zarif Mustapha pasa, pontosan követi Bem tanácsát.

A laktanyában uralgó hőséget ki nem lehetvén állani, s Bem rosszul kezdé agarát érezni, *Schneider* orvostudor tanácsa és akarata ellen Aleppo mellett egy villát bérelt, miután azonban ettől nem messze egy hegyi folyó volt, mely nyáron kiszáradt, s csak nagyobb mélyedéseiben tartalmazott álló vizet, melyből miazmatikus kigözöl-gés terült el a vidéken, Bem, *Schneider* orvos távollétében, váltólázba (febris intermittens pernicio-sa) esett, s egy más orvos vevén őt ápolás alá, ki a betegséget föl nem ismeré, s így rosszul is kezelte; s míg *Schneider* megjelenhetett a betegnél, már a harmadik rohamot is kiállotta; ez megvizsgálván és kikérdeztvén Bemot, a legnagyobb rémülettel látta, hogy a tábornok menthetlenül veszve van, s tapasztalatlan tisztjárta előtt kinyilatkoztatá, hogy a beteg legfőlebb még négy óráig él, mire majdnem szemébe kacagtak.

A betegséget súlyosította még az is, hogy a tá-

bornok felső jobb lapockáján nyitott seb volt, melyet Párisban egy pisztoly-párbajban kapott, s melyből gyakran csontdarabok hullottak ki, minélfogva naponkint kétszer kelle bekötözni. E körülmények közt *Schneider* összehívta az Aleppóban létező orvosokat, tanácskozni a beteg fölött. Ezek valamennyien helyeslék a *Schneider* által, fájdalom, már későn alkalmazott szereket. Bem több konzul s az összes belebevezett magyarság, az egybegyült orvosok és helybeli lakosok jelenlétében, kik a szomorú hirre futottak össze, csakugyan meghalt, d. u. 2 órakor, orvosa és barátja, *Schneider* Antal karjai közt. Miután a holttestet török szokás szerint megmosák, török szertartással eltemették; a gyászkiáltásban ott volt Aleppolakosságának nagyrésze, kik mindnyájan sirva követék a tbk koporsóját, nem messze a katonai laktanyától. A koporsót fölváltva vállon vitték a török tábornokok és főtisztek, egész a sirig, melyre a török kormány emléket is állíttatott. Itt, a távol világrészben, nyugoszsza örök álmát a lengyel és magyar szabadság hőse, távol házájától, melynek szabadságaért annyiszor ontá véré.

Bem tbkot Aleppo hatósága, sőt az ottani konzulok is egész az imadásig szerették, és sokan zarándokolnak még ma is a magános sirhoz, hogy esőndes imával a mindenható áldását kérjék a szabadság e dicső hősenek hamvaira!

A gyászlepel, melylyel a koporsó be volt borítva, *Schneider* ezredes törzsorvos birtokában van, ki azt — mint értesülünk — a nemzeti muzeumnak ajándékoztandja.

A p é z s m a - h ó d .

Északamerika s Észak-Ázsia szolgáltatják a kereskedelemnek a legtöbb s legértékesebb szűcsárukat és prémeket. Némely állatok, melyekből a szűcsárúk készítettnek, egész világon el vannak terjedve, mások csupán egyik világrészben találhatók. — A pézsmahódnak csak Amerika hazája. Találtak ugyan Kamcsatkában is pézsmahód-bőröket, de kétségtelenül ezek csak cserekereskedelem következtében kerültek oda, miután a kamcsatkaiak, kik Orosz-Amerikában üzérkednek, az ottani indusokkal ily csereviszonyban állanak.

Amerikában a pézsmahód (*Fiber zibethicus*) nagyon elterjedt. Egész Kanadában található a számos tó homokzátonyain, a folyamok partjain, a mocsároknál és álló vizekben. A Hudson-öböl-társulat járatlan barlangjaiban, a napsütött mezőségeken, vagy fenyvesek között, — hol víz terül

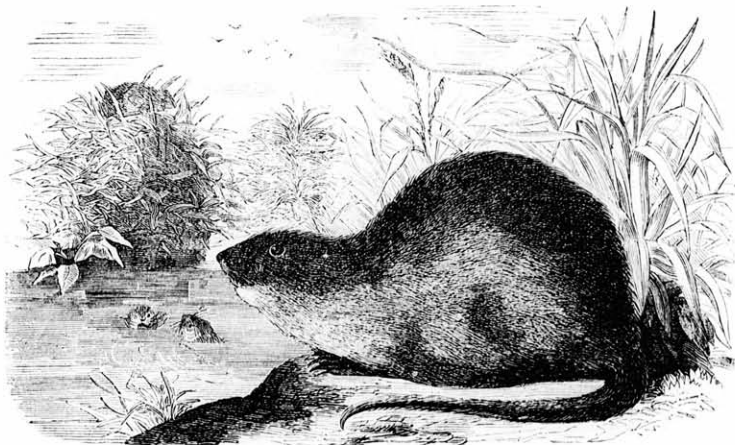
el, — mindenütt láthatók az e fajta hódok. Ha a szürhegyeken áttörünk, észreveszszük, hogy a pézsmahód a Rio-Grande-tól az Északamerikáig terjedő térséget lakja, ép úgy a termékeny Kaliforniában, mint a fűves, pázsitos, virágokkal ékeskedő Oregonban. Csak úgy tartózkodik a Washington-kerület pusztaságain és hegyein, mint a sűrű erdőkkel borított britt Columbia vadonjain, a Van-couveri hegyszigeten s a georgiai tengeröböl minden nem nagyon kis szigetén.

Nagy elterjedése vándorlásából magyarázható ki, melyet egész nyáron át folytat. A mint a pézsmahód-csoport észrevesz valami alkalmas helyet, minden előleges tanakodás, összebeszélés nélkül elfoglalja. Az ily vándorlásokban az eddig ismeretes mindkét faj fölfedezhető. Az egyik faj, a közönséges hód példájára, víz fölé építi hajlékát, föl

cicomázza, osztályokra osztja, a másik rész, mint a patkány, földbe turja magát s a föld üregeiben tartózkodik. Az éghajlat egyikükre sínes befolyással; ép úgy tiltják a kaliforniai homoktenger kétségbeejtő forróságát, mint az éjszakai sarkvidék dermedtő fagyát.

John Smith kapitány ismertette először a pézsmahódot 1624-ben megjelent munkájában, melyben így ír: „A muscacus a patkányhoz alak és természetre nézve hasonló állat, csak hogy némelyiknél roppant pézsmaszagot vehetni észre.“ — Mind ebben, mind a később megjelent könyvekben csak az egyik fajról tesznek említést. Ez állatok lakására nézve kétféle vélemény uralkodik. Az egyik azt állítja, hogy a pézsmahód nyaranta párosával vándorol egy helyről más helyre, s télen közös erővel épített hajlékaikban mind-

Természettudósunk első szemléleteit az Osoyoo-tó mellett kezdte, mely a Kaskad-hegyek keleti oldalán, Oregonban fekszik. Ez a remek víz az Okonagon folyam folytatása, mely itt mély hegyek által bezárt völgybe szorul. Miután a tó néhol igen megsűkül, úgy látszik, mintha három részből állana. Közepén átfut a határvonal, úgy, hogy északi része Angliához, déli része az Egyesült-Államokhoz tartozik. Partja homokos, s anynyira zsufolva van kis esigákkal, hogy valóságos tengerpartnak látszik. Mindkét oldalán egész a hegy aljáig homokos kopárság terül el, melyen annyi a tövises, kaktusforma szúró virág, hogy csak erős, vastag ruhában mehetni végig a pusztaságon. Természettudósunk lovát s kutyáját is el akarta magával vinni, hanem csak pár lépést mehetett velük: szegény állatoknak annyi tövis fá-

A pézsmahód.

nyájan együtt laknak. Más azt vitatja, hogy nyáron odukban és télen kunyhócskákban laknak. J. K. angol természetvizsgáló újabb időben rájött, hogy a kunyhó és odulakók között lényeges különbség létezik, s a kettő egymástól különböző két faj.

Mielőtt a pézsmahódok érdekes életszokásai elbeszélésébe fogunk, a két faj különbségét illetőleg még csak annyi mondani valónk volna, hogy:

A kunyhóhód (*osoyooensis*) csak $3\frac{1}{2}$ ujjal kurtább az oduhódnál (*zibethicus*) s koponyája alakjában csak némi a különbség. Az utóbbinak barna-vere s zőre van s az előbbinek színe farkától felfelé szürke. Alsó szőrét még egy másik, egészen fekete s az alsónál durvább szőr fedi. Az alsó néhol egészen világos színű s finom, mint a selyem gyapju.

ródott lábaikba, hogy vinynyogni s orditozni kezdtek. Lová ugrált s minél inkább ugrált, annál több tövis szúrta; az eb szájával akarta kihúzni a töviseket s ekkor meg nyelve lett tele. Majd megdühödött kinyában.

Ha véletlenül valami eb ide kerülne a sivatagra, okvetlenül éhen döglenek meg, mert ha nyelvét befurakodnának a tövisek, emberi segély nélkül lehetetlen volna attól megszabadulnia. Ha a madaraknak külön paradicsomuk van, ez csak az Osoyoo-tó környéke lehet. Felső vége felé valóságos kakaerdő terem, melyben kacák, bűvármadarak, nádiverek, gázlók s más egyéb madárfajok fészkelnek, hol egyrészt kényelmesen kikölthetik tojásaikat, másrészt az orvmadarak garázdálkodásai előtt mentve vannak és még az indusok zaklatásait is kikerülhetik. A vízben csak úgy hemzseg a sok mindenféle fajú hal.

A kákaerdőben oly tetemes számmal láthatni a pézsmahód-kunyhókat egymás mellett, hogy ezek inkább városnak, mintsem falunak tetszenek. Miután eleintén abban a véleményben volt tudósunk, hogy csak egy faja van a pézsmahódnak, a lakásokat téli lakhelyeknek s természetesen nyáron üreseknek vélte. De csakhamar feltűnt előtte, hogy iszapot s homokot sehol sem vett észre s erős kutatás után sem talált odukra, melyekben a hódokat gondolá. Szétnyitott egy pár káka kunyhót s látta, hogy a pézsmahódok mind épített lakásokban tartózkodnak, sőt úgy tetszett neki, hogy a pézsmahódok e faja lakásaitak sem nyáron, sem télen el nem hagyják.

Újabb tapasztalatait Fort Colville mellett tevén, a Hudson-öböltársulat egyik fő kereskedelmi helyén, mely szorosán a Columbia folyam esésénél, mintegy ezer angol mérföldnyire fekszik a tengertől. Mindkét tél, melyet e rideg, elhagyatott, magán helyen töltött, eléggé hideg volt s még egy eszkinót is kielégített volna.

A légnérséklet itt néha nagyon is mérsékletlennek lett volna keresztelhető, a hőmérő annyira lement a fagypontra alól, hogy a 30—32° fokot is elérte már és hathónapig folyton hó borította a térséget. A lassu menésű folyamhoz, mely a homok között tett utat, egész pézsmahód sereg csatlakozott. Másfél angol mérföldnyire ettől a folyamtól s egy sor meredélyes szikla által elválasztva, terült el egy egész sás és kákaerdő, mely ismét kerete volt a gyönyörű, csendes tónak. A tavat alig lehetett látni a sűrűen nőtt kákától; csak ha az ember közelébe ment, akkor vehette észre a pompás tavat, melyet a káka egészen körülhálózott. A víz sima tükrén egész raja uszott a

különböle hódépületeknek. Azt gondolta volna a néző, ki a pézsmahódokat nem ismeri, hogy valami szénacsomók uszkálnak egymás mellett.

Juliusban érkeztem először e helyre, beszélt tudósunk, és verőfényes napfénynél szemlélttem a folyót és tavat s teljesen meggyőződtem, hogy mindkét hely már egészen meg volt népesedve. Azt is észrevettem, hogy mind az építő, mind a furó odu-lakóknak kicsinyei vannak, melyek körül némelyek a káka-lakokban, mások az iszaphajlékokban születtek. Több tapasztalásra a tél beálltáig nem is juthattam. Ha a pézsmahódokat, melyeket a tengeren lőttem, az Oregon-beliakkal összehasonlítottam, nagy hasonlatosságot találtam közöttük; de a kolumbiaiakról lényegesen különböztek.

Mások, melyeket egyéb homokzátanyokról kerítettem, ismét a kolumbiai-fajhoz tartoztak. Néha több, egymástól egészen távol eső hely pézsmahódjai közt feltűnt hasonlatosságot tapasztalhatunk. Be volt bizonyodva, a mit tudni akartunk, hogy nyáron mind az odukban, mind az épített lakokban laknak pézsmahódok.

Mindkét fajnak épen alkalmas színe van arra, hogy az elbuvást könnyítse. A barnaveres hód a vasrozsda színéhez hasonlít, mely Észak-Nyugot fővényének színe. Ha üldözőbe veszik, rögtön a fővény alá merül, s azt magára kaparja, úgy hogy a legnagyobb figyelemmel sem üldözhetik. A kunyhós-hód fekete színe is arra szolgál, hogy a sötét színű, csöndes vízben, ha uszik és épít, vagy a felsötét nádasban, honnan táplálékát szedi, ismeretlen maradjon.

(Vége köv.)

A borostyánkő történetéhez.

A gyémántot valaki költői kifejezéssel megkövesült könyveknek nevezte; ugyan ily megkövesült könyvekkel bír az éjszaka, különösen éjszaki Németország.

Egy ős görög monda így regél: Phaeton nővérei, fölmelegülve az éjjel hajókázó napistentől, még mindig siraták fivérük elhunytát, és könyveik a folyó vizében megkövesültek. — A keleti tenger hullámai még ma is partra hányják ezen megkeményült nővéri köveket, még ma is találtatnak ezek éjszaki Németország mélyebb földrétegeiben; ezek a keleti tengerpartokon található borostyánkövek.

Az arany és drágakövek nem tették boldogokká azon népeket, kiknek földjén találtattak, a ter-

meszet egyszerű gyermekei véres háborukat és szolgaságot szenvedtek miatta, de ennek dacára, habár öntudatlanul is, ritka kincsét eszerélték elvesztett egyszerűségükért: a szellemi képzettséget. — A föld kínesei kijelölék a művelődés útját, s a phöníciaiakat Afrika aranytermő országai-ba, a rómaiakat Indiába, a spanyolokat Amerikába vezették. — Európa zord éjszakja nem birt arany és drágakövekkel, melyek az ókor művelt népeit édesgették volna, de birt a megkövült könyvekkel: a borostyánkővel; ez kötö össze először az éjszaki tenger partjait a fekete- és ádriai tengerrel; néptől néphez vándorolt a borostyánkő. Germánia és a celták földjén át a Póig, Lengyel- és Oroszországon át a Dineperig, és helyébe ugyan-

azon utakon római pénz, római szokások és műveltség szivárogtak vissza.

Nem bizonyos, hogy vajjon a phöniciai hajók eljutottak-e a keleti tengerig, valószínűbbnek látszik, hogy a borostyánkő kezdetben a dán partokról cserekereskedés útján jutott a középtengerig. — Massiliai Pytheas, Nagy Sándor idejében, ki első indult felfedezési utra, hogy a borostyánkő hazáját felfedezze, melyről akkor általános volt azon hiedelem, hogy a Pó partjain levő erdőségekben terem, alig haladhatott tovább az Elbe és Weser torkolatainál; az általa felfedezett borostyánkőszigetet: Glessaria, Plinius, a cimberek fo-

kától (Skagen) nyugotra, a német tengerbe (éjszakai tenger) helyezték. A római császárok alatt, úgy látszik, hogy a samlandi keleti tengerparttal is közvetlen érintkezésbe jutottak. A keleti tenger tartományaiban talált római pénzek, melyek legrégebbjei Nero korából valók, a fekete tenger partjai és görög városai közt folyt élénk közlekedésre mutatnak. Scythiában, a mai Oroszországban, is történtek borostyánkőásatások és Kamensk mellett, az Ural-hegység aljában, ma is találhatik.

(Vége köv.)

W.

Egy hét története.

— Június 8. —

(VK.) Most van nálunk csak az igazi — *lóverseny*. Két cirkusz áll egymással szemközt, noha tér szerint meg'ehető s távol estek egymástól: *Renz* a dunaparton, *Ciniselli* a városligetnél. Esténként — sőt vasárnap délutánonként is — meg'ered bennök a zajgó zene, ostorpatogás, hajrányargalás, bohó tréfa és a lovagnők visító „allez done“-ja. S a közönség siet, mintha még ilyesmit sosem látott volna. Pedig a cirkusokra lehet csak igazán elmondani, a mit egy angol író állított a tengerekről: „ha láttál egyet, láttad valamennyit.“

Egyikben úgy, mint a másikban, lovagok és lovagnők ugyanazon táncjátéki attitude-öket csinálják, s ugyanazon szőnyegszalagokat, abroncsokat — beragasztva szalmapapírral, vagy a nélkül — szökdösik át, lábujjhegyről vagy térdről, előlről vagy hátulról, némelyik lovag (mint Pastor Frank Renznél, vagy Dubsy úr Cinisellinél) bukfeneket is — úgy nevezett „salto mortale“-kat — vetve a karikákön át. Látjuk Flórá, a virágtündért, s a tengerészt — mutatva a hajós küzdelmeit, — vagy a fiatal gladiátort — négy lóval játszva, — a mint láttuk már sokszor. Az ismeretes ló-quadrille-ok, magas iskolák, keringő és keszkenőt apportírozó arab ménék, ugrató versenyek s lovas manőverek — ez a sajátképeni műsor, most és mindig. Csak a paripák és személyzet változnak; maga a látvány mindig ugyanaz marad. A cirkus játékrendje a Hyperion-nyájra emlékeztet, mely se nem szaporodik, se nem fogy soha.

Hanem van egy mellék-oldala a cirkusi látványnak, mely kimeríthetlen: s ez a — tréfa. A bohócok — ha ügyesek — a hagyományos ötleteken és parókákön túl is mindig tudnak va-

lami újat mutatni. Sőt az erőművészet bősége is — mely társul szegődik — nagyban segít a lovaslátványok egyhangúságán.

Renz cirkusa most e függolékék változatossága által tűnik ki és szárnyalja túl a Ciniselli lovakörét. Nála a bohócok oly rendkívül ügyes torztréfákat mutogatnak, hogy nagyokat nevetne rajta még egy Chesterfield is, ki pedig azzal dicsekedett, hogy — szegény! — világéletében sohasem nevetett. A mint e bohócok a párisi kankánt paródiázzák, a mint e köntösekben törpén bejűnek, s egyszerre roppant vékony hosszúra nyulnak ki, a nyakaikat, mint valami kolosszális hatyutúnyakakat, előre-hátra nyújtogatják, s nagy álarcos fejüket hónuk alá vagy két lábuk közé fogják; vagy a mint a Lee-testvérek egymás nyakán, hátán, keringve, bukfeneczeve, folyton hegedülnek, s az egyik két érc sípon egy ábrándos dalt torzá fű — mindez oly rendkívül ügyes bohóság, hogy senki sem állhatja meg kacagás nélkül. Egy-egy tekintélyes komoly férfiú körülnéz ugyan, mert észbe jut Diderot, ki a nevetést az izlés és műveltség biztos próbakövének tartá, s igyekszik visszatartóztatni ágaskodni kezdő jókedvét, de hiába — a nevetés édes ragály, mely meglep mindenkit, s a karzatról lefutván a páholyok tekintélyes alakjaihoz, egy perc alatt mindenki benne van, érezve, hogy csakugyan „on ne rit bien, qu'en compagnie.“

A ki gyönyörködni jár a *Renz-cirkusba*: annak izlése nem állhat valami magas fokon, de a ki nevetni megy: az teljesen igazolva van.

A lovagnők csinosak és kellemesek, s Bridges Águes és Ducos Lucia k. a könnyűden szökdösik át abroncsaikat; de nincs köztük, ki alakra

amazon, araban grácia lenne. Bridges Luiza — a széke kötél-táncosnő — még a legvonzóbb jelen-ség. Az afrikai „Sara“ — e szerencsen lovagnő — pedig a legvakmerőbb. Ugy nyargal a porondon, mintha a sivatag giraffját üzné, s a nyergeletlen lórúl fővel lefelé hajolva szedi föl a porondrúl és süti ki a pisztolyokat. S oly vadúl ujjong, mintha bizonyosságát akarná adni, hogy csakugyan nem európai szelid vér foly ereiben. Egész mutatványa oly szilaj, hogy valódi cirkusi orgia. Bele mámorosodik a néző, s lázasan tapsol, mintha egy démon hatása alatt állna. E pontnál vissza is vonjuk az elébb mondottat, s elismerjük, hogy ez a látvány mégis — új. De korántsem oly szép, mint a fiatal Renz Ernő gladiatori játéka a négy hermelinen, melyek oly finom, pompás lovak, mintha eszményített példányok lennének.

Weiffenbach — a dobművész, — ki egyszerre tizenhat dobot ver, oly erővel és hangzatosan, mintha öt ezred „takarodóját“ hallanók, boxirozó kakasok, betanult kutyák, a Mariani-testvérek, e jó izlésű akrobaták stb., teszük változatossá és tarkává Renz cirkusát, mely minden este tele van, s melynek udvari páholyát egy este a nápolyi királyné is meglátogatta.

Ciniselli aligha részeseül e szerencsében. Ő az olasz király lovászmesterének nevezi magát, s négy pompás arab lova valóban Viktor Emánuel ajándoka. Primadonnája a bájos Ciniselli Emma k. a., legjobb lovasai Slezák és Dubszky, s főspeciálitása. Sam-Ang-Az-Zi kínai ezermester, ki szemfényvesztő mutatványait „menyei“ nyelven kíséri, melyet annyival érdekesebb hallgatni, mivel senki sincs, a ki azzal nézhetne le bennünket, hogy ő ám érti is.

Most e cirkusok idénye van, s a nemzeti színház alig várja a hónap végét, melyen egy óra bezárják kapuit. Most a szegény „Elza“ hiába susog a zephirekkel, alig van, a ki tapsolja, sőt *Szentpéteri* híres „Perrin Mihály“ (a „Tudtán kívüli kém“) is hiába támadt föl *Szigetiben*, e páratlan jellemzésben: alig nézte négy-öt zárt-szék-sor. Hanem a műzsa, ha ő is az árnyak közé nem szökött e trópusok hőségű csarnokból, bizonyára gyönyörét találta benne.

Árnyak alatt voltunk a múlt szordán este mi is, a császárfürdő országos híré boglár-fai alatt: de ott se találtunk valami nagy közönséget. Pedig az első nyári bál volt: kellemes, vidor multság, fesztelen, mint oly helyre illik, melyhez a természet nyújtja a mennyezetet — zöld lombokból. A császárfürdői bálokat is — mondaná Bernáth Gazsi, — jobb volna mindjárt a „másodikon“

kezdeni, mert az elsőbe félnek — jöni. Félnek a zártkörűség tág fogalmától, s megvárják az elsőnek híret. Ez elsőnek most jó hire lehet. Ötvenhatvan összeálló pár táncolt, oly kellemes társaság, melyet öröm volt nézni, s mely Türr altábornagyot is csakhamar magához vonta a vacsoráló asztal mellől, ki egész gyönyörrel nézte az ifjuság jókedvét.

Mi pedig néztük őt, elgondolkozva az idő forgandósága fölött.

Hittük volna-e csak két év előtt is, hogy Türr altábornagy hosszú elfogadáson lesz ő felségénél, kinek zászlói ellen anyiszor küzdött?

A sors úgy bánik az emberekkel, mint mi a kártyákkal, midőn keverjük. Egymás mellé jutnak olyanok, kik egy előbbeni parthie-ban egymást ütötték el.

Ime a híres tábornok, ki először vonult be az elfoglalt Nápolyba, ugyanazon palotába járul tisztelegni, hol ma a hőslétkü királyné időzik, ki akkor Nápolyban — e bevonulás miatt — trónját veszté el. S az a Napoleon herceg, ki nehánv év előtt a senátusban kereste a térképen, hogy való-dilag hol van hát Ausztria? — most Bécebe jött, valószínűleg a birodalom uralkodójának barátságát keresve. S pár nap mulva jó Pestre, megnézni amaz ország fővárosát, melynek német nyelvű megyéjében — hét év előtt — tiszteletbeli „táblabírónak“ (új nyelven bizottmányi tagnak) tettek.

Smolka már itt van, a híres lengyel hazafi, egykor jogaink szabad szószólója, s számtalan magyar város diszpolgára.

Egyszerre jöven a francia herceggel: beszélnek szép álmokról, melyek vajha teljesednének, a költő hite szerint: „a porba omlott szép haza fel fog virulni még.“

Nemzetek föltámadásához mindig van remény, míg le nem mondanak saját magukról, csak az egyesek vesznek el — e földre nézve — örökre! S elvesznek néha a legnemesebbek, korán, idő előtt, ép egy boldogabb sors küszöbén.

E bús végzet jutott osztályrészül ama fiatal hajadonnak is, kit a múlt héten nem csak szülői, testvérei sirattak, hanem megkönnyezte mindenki, a ki csak hallott róla valamit.

„Az ég áldásul adta őt szeretett szüleinek — mondá Deák Ferenc, — hogy támaszuk legyen a szenvedés nehéz napjaiban, s onyhitse a száműzetés keserű kenyerét.“

Pereszke Irma — a tábornok leánya — bár a legszelidebb lény, egyszersmind valódi lősző-volt. Künn, számos nélkülözések közt, hosszú éveken át ő volt a család munkás anygala. Ápolta

sokszor betegeskedő anyját, nevelte kisebb testvéreit, kiknek egyszersmind anyjuk volt, tanult és tanított, s bár minden órája nehéz munkában telt el, nem hallá őt panaszkodni – soha senki! Volt külföldön előkelő kéréje, s azt felelte: „nem lehet, anyámnak és testvéreimnek szükségök van rám!” S volt idő, midőn a hazában rokonainál édes, boldog napokat töltött; de nyugtalan lőn, s ismét kiutazott, mondván: „anyámnak és testvéreimnek szükségök van rám!” S e nemes lemondás tette őt hősnővé, a családi erények hősnőjévé.

Haza térve a család: egy nemes férfi (Ghiczy

Gyula ügyvéd) jegyzé el, hogy a boldogság utjára vezesse. De a végzet nászkoszorú helyett halotti koszorút tett áldott fejére.

Fiatallány sorsa nem lehet megindítóbb. Kóporsóját a haza kitünőségei környezék, sírjára virágokat tettek s igaz könyeket hullattak, mert vele a fény szállt el egy tiszteletreméltó család szerény hajlokából. Sírkövére az a fölírat illik, melylyel a római köztársaság fejezte ki, hamvedreken a női egyszerű erények nagyságát: „otthon ült és font.”

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

— F. Gy. (*Történeti naptár.*) Jún i u s h ó 11-én Báthory István menyegzője Zsófia maszovai hercegnővel, 1521. — 12-én: vivatott a Plasei melletti csata, Keletindiában 1756. — 13-án: írta alá lemondási okiratát Obrenovics Milos, szerb fejedelem 1839. — 14-én: Napoleon morengói győzelme 1800. — 15-én: koronázatot meg 3-szor Robert Károly király 1309. — 16-án: kötetett a „balta-limani orosz-török szerződés” 1849. 17-én: megh. Werner Frigyes, kitűnő német költő, 1823.

* (*A hindostáni szív- és máj-evők.*) Az ipar és művészet egykori bőlesőjében, a világ hajdani Eldorádójában, Keletindiában nagyban divatozik a babona. A nép nemcsak a démonok roppant hatalmában hisz, mely élte s halála fölött rendkívüli hatalmával rendelkezik; hanem az emberekről is elhiszi, hogy társaikra ragályt, betegségeket, halált hozhatnak csupa megigézés által is. Ide tartoznak a hindostáni szív és máj-evők, kik babonamondásaik által oda vihetik, hogy az emberek élet-szükséges alkatrészei, minő a szív és máj, egyszerre eltűnnek. Az ily babonamesterek oly mértékben folytatják ott ámitásaikat, hogy a kik akarják, májlepénnyel is megkinálják. Állítólagos hatalmuk csak oly ártalmas, mintha valóban el tudnák sikasztani a szívet és májat. Mert fenyegetéseik annyira hatnak a szegény szerencsétlen babonahivókra, hogy végre képzelődésükben csakugyan elállnak éltető szerveik. A szívevő meg is gyógyíthatja ám a beteget, miután az eltüntetett szívet s májat kegyelemből ismét visszaadja. Ilyenkor egy gránát-alma magvát dobja ki szájából, melyet a beteg mohón elnyel s miután szent meggyőződése, hogy használni fog s úgy sem levén semmi baja, csakhamar meggyógyul.

* (*Keleti igazságszolgálatás.*) Bizonyos egyip-

tomipórnak mintegy 15 év előtt hatvan regált (18 ft 24 krt) kellett volna fizetnie; de nem volt csak egyetlen tehene, melyből nejevel s családjával ugysis nyomoruságosan élhetett. Az adótiszt felszólította a helység gazdagabb embereit, hogy vegyék meg a tehenet s mikor vonakodtak, leölette s tizenhét darabra szétvágatván, egy-egy regáljával rászoritotta a gazdagokra. A szegény pór Mohamed beyhez, a defterdarhoz futott s elpanaszlá baját. Mohamed bey magához parancsolá az adótisztet, a mészáros s a vevőket. A mészáros megkérdezte: miért ölte le a tehenet, ez azzal mentvén magát, hogy csak a felsőség parancsát teljesíté, megparancsolta neki, hogy most már az adótisztet ölje le. Ez a parancs úgy lőn teljesítve, mint az ökröknel szokás: levágták a tiszt testét. Ezután hatvan darabra vágatta a bey a halott tetet, melyből két regáljával minden vevő tartozott egy-egy darabot megvenni; a 120 pénzdarabot, mely így összegyűlt, a szegény pór kapta, a mészáros pedig műtétele jutalmául az adószedő tiszt koponyáját.

* (*Kutya-hűség.*) Új adat az ebbőséghez, mely párját alig fogja találni. — A netey-i nagy kórház orvosa, Southampton mellett, nem régiben újfoundlandi kutya kísératében hosszabb sétára kelt. Este haza érve, észrevette, hogy néhány levele elvesztett zsebéből s kutyáját sem találta sehol. Másnap rögtön megújította az élötte való napi sétáját s pár mértföldre ott leli kutyáját levelei mellett örködve, mint egy Cerberus. A hű állat tizenhat óra hosszat, egész éjen át örzötte gazdájá tulajdonát. A tett megünnepelése alkalmából Post-master generálnak nevezték el a hű ebet s egy képiró már le is vette a levelet örző ebet mintául, melyet egy képkiállításra fog beküldeni.

* (Napoléon herceg) péntek este fél 9-kor érkezett Bécsbe. Az indóháznál hg Grammont nagykövet s Pepoli marquis olasz követ fogadták, s mindhárman nyitott kocsin mentek a lipótvárosi "Bárány" szállodába, hova a herceg szállt. A francia nagykövet ebédjére gr. Andrássy Gyula is hivatalos volt.

* (Madarász József „országos petítőjót“) a múlt csütörtöki ülésben nyújtotta be a képviselőháznak. Az aláírt közzégek száma 131-re megy.

* (A történelmi társulat) Kolozsvár város meg-hívása folytán, első vándorgyűlését ott fogja tartani szept. 20-dikán. E társulat vagyons jelenleg 8—9000 ft. Thaly Kálmán és b. Nyáry Albert közlébb bejelenték, hogy bars- és hontme-gyei levéltári kutatásuk közben az Árpádok korából 7 s az Anjouk korából 70 okiratot találtak.

* (A képviselőház pénzügyi bizottságában) a nyug-dij kérdés egyik legnehezebb csomó. A kormány a volt hivatalnokok nyugdíjazására két millió 231,000 flot veit föl a költségvetésbe. E teher azonban igen nagy. A baloldal csak azoknak akar nyugdíjat adni, kik 1848-ig szolgáltak.

* (A főrendiház f. hó 4-iki ülése) 11 órára volt kitűzve, de csak háromnegyed egykor nyitották meg. E késedelemnek, mely a közönség türelmét erős próbára tette, oka az, hogy a született törvényhozók újabb időben mindig igen kevesen jelennek meg, mintha magok is oly kevésbe vennék jelen alakjában a főrendiházat, mint maga a nagy közönség. A másfél órai várakozás után is csak 44 tag gyűlt össze. Ekkép a ház, mely a vasúti törvényeket tárgyalta, nem volt határozatképes. Mind a mellett határozatok. Ez ülésen egy furcsa kis tréfa fordult elő. A karnakon egy asszonyt várt türelmesen, későbbben pedig beszélgetést kezdett szomszédjával, egy fiatal emberrel. Miután már egy óránál tovább ült ott, türelmet vesztve mondá: „ugyan, mikor hoznak már az állatokat?“ Szomszédja egészen megütődve kérdeste: „miféle állatokat?“ Hisz nekem a portás azt mondta, hogy ma az állatokat lehet megnézni,“ volt a naiv felelet. Tudniillik ezen a napon a természetiek osztálya volt nyitva a múzeumban, s az idegen asszonyt a főrendiház üléstermébe tévedt.

* (A képviselőház elnöki széke mellé) egy kis távir-dai készletet alkalmaztak. Az elnök megnyom egy kis gombot, s a folyosókon, mellétermekben és étcsarnokban rögtön csöngetyűk szólalnak meg, s ezerszáz levő képviselőket az ülésterem-be hívá.

* (A magyar ezredek) Magyarországon leendő elhelyezése iránt folyton történnek intőnkedések. Pestre a József főhg gyalogezred vonul; Heves-megye f. hó 2-án tartott közgyűlésében pedig miniszteri rendelet olvastottat föl, hogy az 1. és 12. huzartezrednek Szolnok és Gyöngyös városiban célba vett elhelyezése iránt a helyi viszonyok tekintetében jelentést tegyen.

* (Az ezredek különféle színű hajtókáit) eltörlik s egyforma színeket hoznak be. Így a dragonyosok citromsárga, az uhánusok sötét vörös, a gya-logok pedig világos vörös hajtókákat fognak vi-

selni. Az ezredek közti különbséget a gombokon levő számok jelzik.

* (A pesti kir. kath. főgyimnasiunmban) az idei írásbeli érettségi vizsgálatok június hó 22-dikén veszik kezdetüket; a szóbeliek pedig július hó 23-án és a következő napokban fognak megtar-tatni.

* (Ó-hittű magyar püspökség.) A hazai összes egyesült ó-hittű magyarok közönségének kül-döttsége, a Hajdu-kerület főkapitányának veze-tése alatt, tiszeltgett gróf Andrássy Gyula mi-niszterelnöknél, mely alkalommal egy ó felségé-hez intézett kérvényt nyújtottak át partoló véle-mény mellett leendő felterjesztés végett, melyben az egyesült ó-hittű ekklésiák esedeznek: hogy ők, mint tisztán magyar ajkúak, a ruthén és román egyesült püspökök joghatósága alól kivátsessenek, s számukra Hajdu-Dorogon egy önálló egyesült ó-hittű magyar püspökség alapitassék, s egy-házi és kultuskönyveik országos költségen — habár előleg mellett is — kinyomtatván, ma-gyar nyelvünk ekkép annnyival inkább oltári nyelvvé emeltessék, mivel ezen hitfelekezet dog-mái nemcsak megengedik, sőt rendelik, hogy is-teni tisztelet oly nyelven szolgáltatassék ki, mely a népnek anyanyelve. A miniszterelnök ur igen szívvelyesen fogadta a számos tagu küldöttséget, s a kérdéses ügy feletti huzamosabb ideig beszélget-vén, megnyugtatólag bocsátotta el a küldöttséget. A küldöttség tisztelegni fog a hercegprimásnál, és az ezen ügyben érdeklött miniszterelnök, az alsóház elnökénél s néhány képviselőnél is. Remél-jük, hogy ezen rég sürgetett kérdés valahára ked-vezőleg fog megoldatni.

* (Dr. Smolka, az ünnepelt lengyel hazafi) — mintegy 70 magyar városnak dispolgára (többi közt Buda Pestnek is) Bécsből fővárosunkba ér-kezett. Magyarországi törvényes jogainak egy nehéz időben legerélyesebb, a legbátrabb védője volt a rajxráthban, akkor épen, midén a rokonszen-vel oly kevés helyről tapasztalók. Mindenütt szí-velyes fogadtatásra talál fővárosunkban.

* (A sajtócsordáj főnöke,) Ganz von Ludassi Mó-ric, hír szerint vissza megy Bécsbe, némelyek sze-rint a Festetics miniszteriumába, mások szerint, mint az ottani „Debatte“ tulajdonosa, újra jour-nalistikai pályáját folytatja. A sajtóalap pénze fölötti rendelkezési jogot már tényleg elvették volna tőle.

* (Kéjvonat Poroszországból.) Boroszlóból e na-pokban kéjvonat érkezett Pestre 120 utazóval, kik ezenkívül Debrecent és Pozsony is szándé-koztak meglátogatni.

* (A visszavetés fő csöve) a Lipótvárosból az országúton, szénaterén, stáció után és üllői úton fognak végig futni; továbbá a József-térről a ki-rály utcának. Ugy vannak tervezve, hogy a mel-lék utcákba is könnyen lehessen csöveket vezetni.

* (A balászfalvi népgyűlésről) azt írják, hogy az egyáltalán nem volt népgyűlés, hanem csak az ottani tanuló ifjúság majálisa. Politikai határoza-tokat tehát nem hoztak, hanem énekeltek néhány nemzeti dalt s tartottak egy pár tüzés beszédet.

* (*Ájtatos szarolás.*) A belügyminiszterium erősítette a magyar koronaországok hatóságait, hogy számos külföldi kóborolja össze helységeknek koholt ürügy s alarc alatt koldulva ájtatos s kegyelatos célokra. Szerzetes- és missionariusoknak adják ki magukat, kik távol földre, Szíria s Palesztinába zarandokolnak, — templomok és kórházak építésére koldulnak pénzt. Miután azonban bebizonyult, hogy ámitók, mert némelyik, már fogságba is került, — óvatosságra figyelmeztetnek a hatóságok s a közönség.

* (*Pécseti nagyban folynak a választási mozgalmak.*) E hó 1-sején megjelent a választók közt Simonyi Ernő is, s elváratai szívesen fogadták. Este lakoma volt, melyen Simonyi az Irányi Dániel érdekében mérsékelt szellemű beszédet mondott a szélsőbali választókhoz. Másnap újra szónokolt a patani mezőn, hol négyülés volt. Innen az egész menet Kővágó-Szőlőre ment vacsorálni, este pedig fátylós menettel tisztelték meg Simonyit.

* (*Játékbarlangot terveznek a császárfürdőben.*) legalább a hír azt mondja, hogy a tervezők ezen szándékából kéz alatt felszólították a badeni, hamburgi és wiesbadeni játékbankok tulajdonosait, hogy ilyen „intézetet“ honosítsanak meg Magyarországon. Egy frankfurti lap írja ezt, s így nincs okunk kétkedni hírenek jó forrásból származásán. A cél, ugymond, az, hogy a játékkedvelő szerbek és oláhok ezen módon a császárfürdőbe csalogattassanak, miből ezen fürdőnek és általában Budának nagy látogatottságát remélhetik.

* (*„Tengerész“*) cím alatt Lukács Emil, Alexy Béla és Tóth Sándor Triestben magyar szakfolyóiratot akarnak megindítani, melynek célja felhívni a magyar ifjak figyelmét e pályára.

* (*Zimonyóól írják.*) hogy az ottani csapatok rendeletet vettek rögtön Nagy-Szebenbe vonulni, állítólag kitört lázongások miatt. De e hír nem valószínű.

* (*A triestti kirándulás.*) Pünkösöd szombatján kora reggel ezernél több utas ült föl a budai indóháznál, hogy az ünnepeket Triestben töltsék, hova a déli vasutársulat — olcsó árakon — kirándulást rendezett. N. Kanizsánál, Pragerhoffnál és Leibachnál állomásoknak csak hosszabb ideig, s ép pünkösöd vasárnapjának kora reggelén ért a vonat a triestti indóházba. A kirándulóknak ott az a kellemetlenség várt, hogy a szállodákban nem kaphattak szobát, mert a bécsi kirándulók előbb érkeztek meg, s minden szálloda el volt foglalva.

Magánházaknál kerestek tehát szállást, s találtak is, de csak borsos árakon. De megfizették, s fizettek volna még többet is, ha beszélni tudtak volna a triestiekkel. Ott azonbannem ugy van, mint Pesten, német szóval nem lehet semmire se menni. Délután 5 óra körül indultak a tengerre. Három gőzös: a „Neptun“, „Vulcan“ és „Ausztria“ vitte a kirándulókat a hullámokon Miramare felé. Alig indultak ki az öbölből, déli szél kezdte fodrozni a tengert, mely pedig egész nap sima volt. A kapitányok figyelmesek voltak az utasok iránt, s csak csendesen haladtak. Az utasok nagy része

azonban nem jól érezte magát, a hullámok is erősödni kezdtek, és sokan vissza kívánczoltak a szárazra. Azonban csak az „Ausztria“ tért vissza, mely kisebb fajú gőzös, és szokatlan utasai kedvéért megijedt a hullámoktól. A másik két gőzös tova haladt. Egy-két utas megkapta a tengeri betegséget, a többi pedig folyvást félt tőle. Elérve a gyönyörtől fekvésű miramarei kastélyhoz, melyhez oly szomorú emlékeket kötött a közelmúlt, Čapo d'Istria felé folytatták a kirándulást. A part közelében a két hajó megmutatta utasainak amaz ügyes fordulatokat, melyekre a tengeri járművek képesek, aztán visszatértek Triestbe. A déli szél erősült, s a kikötő hajóit himbálta, hogy a ropant árbocok a szomszédhajók árbocait érinték. Ez is szokatlan látvány volt. — Már beállt az est, s ezzel a Mólón az élénkség is. A triestiek ily meleg napokban csak este hagyják el lakásaikat, s a kávéházak, éttermek és sétányok akkor élénkülnek meg. E napon a vendégek közül többen átrándultak Velencébe. Történt szerencsétlenség is. Sokan megfürödtek a tengerben, s egy kejtázó — ki a bécsi vonalou ment — a hullámok közt lelte halálát. A kirándulóknak még más-nap délig volt idejük ujjolag körültekinteni. Délben történt meg a visszaindulás, miután az utasok bőröndjeit átkutatták. Visszajövet megtekinték az adelsbergi világhírű csepegő barlangot is, melynek nagyszerűségét tökéletesen elfáradva és kimerülten csodálták. Ez volt a kirándulás utolsó érdekes, de legfértaszóbb pontja.

* (*Rablás.*) A Somogyban garázdálkodó Juhász-Druzsán-féle rablóbanda m. hó 30-án éjszaka Osztopánban egy zsidóhoz betört, s onnét 250 fr. értéket elrabolt. Innét elmentek a rablók a volt községbiró — Soványhoz, ezt saját házában — négy lövést téve rá — agyon lötték s kocsin tova illantak. Fájdalom, hogy mindeddig sem erélyes üldözés, sem pénz nem vezetett a gazemberek elfogására.

* (*Magyar egyletek külföldön*) következő helyeken vannak: Bécsben (kettő, u. m. magyar társaság és magyar egylet,) Berlinben (ez a legérgebb, — 22 év óta áll fenn,) Jénában (10 év óta,) Halleban, Hamburgban, Londonban, (1849-ben alapították, de azóta elnémetesedett s ma Concordia nevet visel,) Párisban, Zürichben, Bukarestben, Galacon, Brailán, Turnu Szeverinben, Jassyban, Plojestben, Kairóban, New-Yorkban és New-Orleansban. Alakulóban van Sidneyben és Triestben.

* (*Sobieszky-ünnepély.*) Pünkösöd vasárnapján Döblingben nagy ünnepély volt. Sobieszki lengyel királynak, Bécs város e hős felszabadítójának emléket álltak meg. Négy száz lengyel jelent meg az ünnepélyen nemzeti öltözékben s egy lengyel festő a nevezetes helyhez legközelebb fekvő vendéglő birtokosainak egy, Bécs felszabadítására vonatkozó történeti képet adott át. Az ünnepély minden láрма és tüntetés nélkül egész csendben és komolyságban ment véghez.

Folytatása a mellékleten.

Mai számunkhoz van mellékelve a „Hazánk s a Külföld“ és a „Heti Posta“ előfizetési fölhívása.